

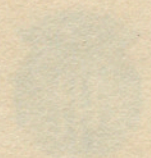
RF-4-36

1

JOSEP PUIG I CADAFALCH

ALS DECRETES DE LA MAN-
COMUNITAT DE CATALUNYA

1888

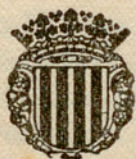

DEPARTAMENT D'INSTRUCCIO I CIÈNCIES

JOSEP PUIG I CADAFALCH

ALS DIPUTATS DE LA MAN-
COMUNITAT DE CATALUNYA

EN PENDRE POSSESIÓ DE LA PRESIDÈNCIA
PER A LA QUAL FOU NOVAMENT ELEGIT

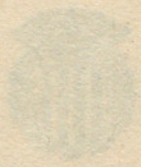
BARCELONA, 12 DE SETEMBRE DE 1919

R. 693

IMPRESA DE LA CASA DE CARITAT

ALS DIPUTATS DE LA MAN-
COMUNITAT DE CATALUNYA

EL TITOL DE LA DIPUTACIO
DE LA MAN- COMUNITAT DE CATALUNYA

Impremta de la Casa de Caritat. — Barcelona

Per tradició santificada pel gran valer de l'home que s'assegué en aquest setial, el President novament elegit, en una mena d'improvisat missatge, ha d'assenyalar la ruta que projecta, perquè vosaltres l'estudieu i rectifiqueu; tal com, quan s'inicia un camí, assenyalats l'origen i el mil·liari final, vénen els estudis i plans dels enginyers.

LA DARRERA JORNADA DE LA LLUITA

La ruta a fer en la tasca pròxima no podem dir que sigui la prossecució de la passada : en els jorns que vénen hem de córrer els segments darrers d'una gran trajectòria, la fi de la qual ja és pròxima. La vèiem i vàrem creure tocar-la, i aquesta fi no és altra que el plantejament de l'Estatut que votàrem en les darreres jornades i juràrem tots mantenir, i, amb nosaltres, tots els Municipis de Catalunya, i en pro del qual, sense fer d'ell un dogma ni una fórmula intangible, votà la immensa majoria de la terra, diré, per lo minúscul de l'excepció, tot Catalunya.

I a aquesta jornada darrera hem arribat amb els anys, portant per guiatge paraules i obres del

mestre amic desaparegut de la terra i amb qui havíem seguit plegats una mateixa via. I a l'atansar-nos a la fi hem de bastir idealment i materialment la ciutat nostra, assenyalant amb l'arada son nou perímetre i dictant les lleis i aixecant el temple i fitant el bosc sagrat on floreix l'ideari de l'esdevenidor, arrencant els carreus no de la pedrera informe, sinó de terra, on són colgats. Que nosaltres no hem peregrinat pel desert com jueus cercant una ciutat aliena, ni com Eneas, foragitat de la ciutat pròpia, hem hagut de bastir-ne en terra aliena, sinó que, envaïda materialment i espiritualment la nostra, hem d'assolir la reconquesta del propi solar i de la pròpia ànima i acomplir amb uns anys l'endarreriment degut a segles de propi desconeixement i d'abandó, arrastrats junyits al carro d'altri.

ÉS L'HORA DEL MÀXIM ESFORÇ

Però la llei del nostre esforç, que podia ésser una línia contínua, segons la qual ens moguéssim lentament, ve pertorbada per la fi de la gran guerra.

No espereu que puguin viure els pobles decadents, amortits, que com a ombres vaguen en les portes infernals. No serà possible la prolongació de la vida somorta de les ciutats del XVIIIe

Ens despertarà una lluita formidable comercial i industrial, i ens despertaran també els clams de la lluita social en què tot un estament

germà nostre reclamarà imperiosament sos drets al benestar comú.

Ha acabat la gran guerra amb la victòria per la qual tants milers de catalans han donat llur sang, i ve la pau, que sacrificarà altres tants milers si no ens preparem per a la nova lluita.

És l'hora d'un gran esforç.

Penedim-nos de no haver sentit fortament abans l'ansia de gastar, fins amb bogeria, per donar a Catalunya tota l'organització que cal als pobles moderns. Ho férem, més del que consentia el parer d'altri, en vies de comunicació i en ensenyança i en l'àrea geogràfica que podíem. ¡Oh, si ens hagués estat possible fer-ho per tot Catalunya!

Avui l'esforç serà doble : el preu de les coses s'ha doblat; el que podia ésser hisenda pública té ja amo, i cada dia més s'agreujarà l'esforç necessari.

Jo faltaria al meu deure si no us digués que sento la necessitat immediata d'un gran esforç econòmic, d'un gran esforç de reconstrucció. Cal fer el màxim esforç si volem salvar Catalunya i seguir la nostra tasca de tornar-la a si mateixa: si no, d'aquí a pocs anys estarem tan lluny d'Europa com els Estats que s'intervenien amb operacions de conquesta, que hipòcritament qualifiquem de policia; i no serà possible ni el comerç, ni la indústria incipient, ni els afanys per la nostra cultura. No podem dir anem a continuar, sinó a començar : hem de fer en quatre anys el que no feren les generacions passades, si volem

imposar el dret que tenim a la llibertat que demanem.

El programa que vull sotmetre-us, i que serà programa de tots si el Consell hi dóna son assentiment, com espero, és ben precís.

Acabar les carreteres de tot Catalunya, fent que el carro arribi a tots els Municipis catalans.

Acabar els telèfons.

Fer la xarxa de ferrocarrils secundaris.

Fer els camps i els ports d'aterrissatge per a la aviació civil.

Hem de sanejar les grans extensions fangoses dels nostres rius, de l'Ebre al desguàs del Fluvià sobre d'Empúries.

Hem de repoblar els erms de les nostres muntanyes.

Hem de fundar la Universitat catalana, sobre la universitat autònoma o sense ella.

Hem de fundar el que el professor Bertacchi reclamava per a Trieste : la Universitat de la Mar; la Universitat de l'expansió, completant la Universitat de la Indústria : l'Escola Naval; la gran Escola de Comerç; el Museu de l'Exportació i el Seminari del comerç colonial, per a cercar les rutes perdudes del comerç antic cap a l'Orient mediterrani, i cap a l'Àfrica i cap a l'Amèrica.

Hem de conèixer tota la terra, acabant ràpidament el mapa geogràfic i geològic.

Hem de sondar el subsol per conèixer sos tresors miners i hidràulics.

Cal veure aixecades i funcionant les Escoles

de Comerç i les Escoles d'Indústries; a Tarragona, a Girona, a Lleyda, a Reus, a Figueres, a Tremp, a Viella, a Tortosa.

Hem de construir fins a quaranta Biblioteques per a les ciutats i viles catalanes.

Hem de fer arribar pertot l'ensenyament ambulant i per correspondència.

Hem de crear institucions complementàries on es nacionalitzin en la ciència i en la pàtria els mestres d'ensenyament primer, i hem de preparar el règim d'aquest ensenyament intentant la intervenció, mitjançant garanties, en l'edificació escolar.

Hem de desenrotllar la múltiple acció de la Comissió d'Educació Popular.

Hem de crear Camps experimentals, i estendre l'ensenyament agrícola ambulant i periòdic per tot Catalunya, i completar els grans laboratoris centrals.

Hem d'organitzar el servei meteorològic.

Hem de començar l'Escola Zootècnica.

Hem d'organitzar la beneficència i la sanitat construint hospitals, instant el sanejament de les urbs i de les cases; i destruint les vergonyoses endèmies. Hem de fundar l'Institut de Ginecologia i la Clínica d'Observació de Malalties Nervioses.

PER A AQUESTA OBRA TENIM LA PREPARACIÓ

Per a fer aquest programa, per a donar aquesta immensa gran batalla, tenim l'estat

major preparat. Tenim el rudiment de cada un dels orgues d'aquest gran organisme, la Catalunya futura: cal sols la vida perquè automàticament creixin i es desenrotllin.

LA INSTITUCIÓ DE PROPAGANDA DE CATALUNYA

Veig dues grans institucions noves a formar.

Hem de crear la Institució de Propaganda de Catalunya.

La nostra terra és encara desconeguda pel món i cal expandir son coneixement. L'Estat delega contínuament, per a representar-lo fora de Catalunya, a homes no catalans o a homes que es disfressen de no catalans. El record de l'assistència d'Espanya a les Exposicions universals, ho és de tristesa i de vergonya. Sovint l'assistència a Congressos i Conferències internacionals en nom de l'Estat és d'homes externs a la ciència o que habiten sos ravals.

Hauríem d'intervenir la premsa estrangera en ses informacions contràries i enemigues de Catalunya. La cooperació a les revistes estrangeres podria fàcilment ésser estimulada.

Una selecció de la nostra literatura, metòdicament i contínuament traduïda, fóra un èxit literari.

Ho fóra també el d'un sector de la nostra ciència.

No cal dir la transcendència d'ésser coneguts del món: cal només veure els esforços fets pels pobles que ara han recobrat llur autonomia,

i pensar les conseqüències per al nostre comerç material i espiritual. Conèixer i ésser coneguts! Veus aquí una tasca a fer. L'Institut d'Estudis Catalans l'ha començada amb l'intercanvi extraordinari de ses publicacions. Els cursos monogràfics i d'intercanvi n'han estat una primera conseqüència : d'ells ha vingut l'atenció fixada per governs estrangers sobre la nostra ensenyança, i l'assistència d'alumnes forasters i estrangers a les seves aules.

Tenim, per a fomentar-ho, un gran factor : les colònies de Catalunya escampades pel món, que cada dia preguen nous lligams amb la pàtria. Hi ha després els pobles petits i els pobles acabats de formar, plens de simpatia per Catalunya.

Tot realitzant-la, aqueixa Institució es determinaria i concretaria.

LA INSTITUCIÓ DE POLÍTICA SOCIAL

No podem oblidar després la Catalunya país d'ansietats febroses i país receptacle de tota inquietud, fins de la follia.

Jo reprovo tot crim que aquesta febre produeixi; però no sé preferir al foc, que pot abrandar-ho tot, la glacial quietud de l'estepa o del desert, en què tot ja és mort o que viu encara les tristeses econòmiques del latifundi romà o del domini feudal irregular del polític absent o de l'usurer massa present. L'atzar una vegada em portà a dirigir una obra a Madrid, i cada dia

enyorava l'activitat i la vida dels nostres paletes anarquitzants.

Però, homes de govern, hem de prevenir que la millora obrera feta sense mesura pot destruir la indústria que tots hem format i ésser la ruïna i la mort de tots.

El nostre problema social no és nihilista amb les fantasies místiques de la Rússia. El nostre problema social és clar i positiu com plantejat en terres llatines. Cal intentar intervenir-lo amb lleialtat, però sobretot amb claredat. Hi ha dues solucions : tots pobres, és la solució russa; tots rics, és la nord-americana i ha d'ésser la catalana.

El nostre treballador rendeix una part sols del que pot rendir; instruïm-lo, donem-li utilitatge modern perfeccionat que estalviï l'esforç. La mà d'obra americana; la més cara del món, no representa més que el 18 per 100 de la valor de la mercaderia, mentre que la francesa representa el 32 per 100. ¡Què no rendiria, amb una satisfacció interior, el nostre obrer! ¡Quin marge econòmic per a la concòrdia! No és fàcil el problema, però n'hi ha prou amb plantejar-lo per a posar-se en camí de la solució.

Cal portar a la realitat una Institució que estudiés cada qüestió plantejada i l'estudiés tècnicament; veiés els límits on es pot arribar, fitats per la competència exterior, i proposés l'arranjament interior per a arribar-hi : l'arranjament tècnic i comercial. Sé que una part de les solucions serien encara utòpiques; però

de la utopia en ve la realitat pura. L'estudi sol vol dir amor, i l'amor ha faltat en aquests problemes. Ha volgut resoldre'ls el primer arribat, polsós encara del camí, sense haver vist cap fàbrica, sense conèixer les angúnies dels qui creen la Indústria ni conèixer l'obrer en la vida real. ¡Què no faria una Institució que treballés modestament, però cada dia, sols per conèixer i amar!

No tenim autoritat de govern, però tenim una autoritat moral. I és el nostre deure aixecar la veu en la batalla, cridant que pot en ella morir l'actual moment de Catalunya, com la del ciutadà de Florència que apaivagà els lluitadors prevenint-los que llurs dards i llurs pedres podrien rompre les grans obres meravelloses de la Llotja del Lanzi.

No tenim autoritat de govern per a manar, però la tenim per a clamar i pregar. I tots els obrers en lluita, tots els sindicalistes militants, tots els patrons que encara es preparen per a la definitiva topada, tots són catalans, i ni un pot ésser-nos indiferent i aliè. No ens aliena cap cosa humana, i amb més força podem repetir que no ens és aliè res de la pàtria. L'obrer no està habituat a ésser atès amorosament. Catalunya hauria de donar aquest exemple d'amorositat al món.

L'estudi imparcial inspira simpaties. I hem de donar garanties d'aquesta imparcialitat. Jo dic als catalans : Temeu les mans cegues bolxeviques que, com a Rússia, podrien portar la bar-

bàrie a tot Europa; però temeu també el patró ineducat, sense tècnica, enriquit ràpidament, d'una moral primitiva, que cerca augmentar, sia com sia, les ganàncies.

CATALUNYA ÉS UNA ZONA D'EUROPA DEVASTADA

Hem d'empendre la restauració del país amb l'activitat dels països devastats. El nostre no ho ha estat per la guerra actual, però ho és pels mals governs i pels governs indiferents i hostils. No oblidem que en documents de les darreries del segle XIX, en documents oficials, les Institucions de l'Estat al·legaven el dret de conquesta sobre Catalunya. Tenim encara com un govern d'ocupació. A les terres devastades han desaparegut tots els serveis públics: aquí podem dir que no hem tingut mai altra cosa que la que hem fet amb les pròpies mans. No podem anomenar servei d'obres públiques les faixes de terreny fangoses i eriçades de muntanyes que creuen el país. No podem dir escoles aqueixos llocs vergonyosos on la infància aprèn, amb cantarella inútil, explicada amb llenguatge que no entén, el que la bona voluntat del mestre vol ensenyar. No podem dir Universitat els llocs on es recita per repetidors la ciència que s'elabora lluny, ben lluny!, on es migren qualques savis solitaris abandonats, sense mitjans d'estudi i sense estres de treball. Una gran part del país no té ni ferrocarrils ni camins, ni altra acció de l'Estat que la parella de guàrdies civils o l'agent d'apremi que

s'incauta de la finca abandonada. Una part de Catalunya no té més accés que per França. Ni tan sols coneixem el país geogràficament, que l'Estat no ha tingut temps de fer un mapa geogràfic.

Tots els pobles tenen jornades històriques de llur reconstrucció estatal. No les trobareu, a Espanya, amb relació a Catalunya, les que foren per a França grans jornades de Lluís XIV i de Napoleó.

EL PROBLEMA ECONÒMIC

¿Com podem realitzar aquest somni, que sembla de fantasia?

La Mancomunitat fou creada per unir l'esforç de tots els catalans, repartint per tot Catalunya la riquesa avui concentrada a Barcelona.

Barcelona representa un 68 per 100 de la riquesa de Catalunya. Sols pel contingent representa un augment de més d'unes cinc centes *mil* pesetes anuals. Aquest augment natural creixeria per l'impuls de la nostra acció. Avui és ja considerable l'augment anual per telèfons i arbitri de carreteres. Caldria sumar-hi l'economia a obtenir amb la fusió de serveis.

La Mancomunitat començà no tenint més hisenda que el donatiu de les Diputacions Provincials. Seguí després amb un impost modest sobre utilitats. L'any passat reduïrem aquesta quantitat a una part de contingent cobrable di-

rectament als pobles. Teníem així ja una Hisenda incipient.

Hi ha una jornada més, i és passar la total hisenda de les Diputacions a la Mancomunitat, reduint aquelles als serveis a què la llei les obliga. Tindríem, així, la base sòlida d'un gran emprèstit.

A aquest es podria sumar l'esforç que exigiríem als pobles directament interessats; i el que recaptaríem de l'Estat del que és just retorni a la part del país de major força contributiva.

PER LA CULTURA INTENSA A L'AUTONOMIA

Hauríem, així, fet un nou pas cap a l'Autonomia: Catalunya tota enriquida, Catalunya arribada a la civilització, sentiria encara més fort el seu anhel de llibertat.

Avui, a la balança, podem posar-hi sols una part de Catalunya: llavors fóra Catalunya tota la que pesaria.

Cap parlament podria desconèixer la realitat de la terra deslliurada. Seria sols aquest acord un nou clam, un crit més alt, més estrident, un «volem» més imperatiu. I la fusió patriòtica que inundaria Catalunya fóra el castell que en avant la defensaria. Recordo les paraules d'un antic amic, el director de l'Oficina de les Nacionalitats, avui President del Consell Nacional Suprem de Lituània: «contra el bolxevisme no hi ha més antídod que el patriotisme nacional dels pobles».

El patriotisme és encara garantia de bon

govern. I fets passats han demostrat com sols pel patriotisme la nostra Barcelona i Catalunya es lliuraren d'una gran catàstrofe, sense que després cap mesura de govern hagi estat presa per fer la pau durable. El patriotisme nostre és una garantia de civilització. Ho prova tota la nostra obra realitzada.

Jo no crec que ni una sola veu s'aixequi aquí contra els desigs de tot Catalunya. Tots, cadascú en son grau, en son matís, tenen llur patriotisme català.

Una quantitat petítissima deixà sols d'emetre son vot per Catalunya. Ni una veu s'aixecà contra ella en l'Assemblea de Diputats de la Mancomunitat, Diputats a Corts i Senadors.

Jo espero que l'Estatut, unànimement aclamat, serà, en son sentit general, encara, la llei de tots.

I ara deixo aquest lloc per asseure'm al Banc del Consell, esperant la vostra adhesió unànime a l'esforç d'acabar la Catalunya, convertida tota en ciutat, recobrada la llibertat que volem.

J. PUIG I CADAFALCH

RF-4-36